

Nr 18.

Ankom till riksdagens kansli den 9 mars 1937 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål.

Genom en den 20 november 1936 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 2, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att, under förutsättning att av riksdagen såsom vilande antaget förslag till ändrad lydelse av §§ 1, 4 och 5 tryckfrihetsförordningen varder slutligen godkänt, antaga här nedan intagna förslag till lag med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål.

I fråga om de skäl som ligga till grund för lagförslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Förslagets tillkomst m. m.

I skrivelse den 30 maj 1933 anhöll riksdagen att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning av frågan om möjligheterna att ombilda processen i tryckfrihetsmål, anhängiggjorda av enskilda, i sådan riktning att större säkerhet för de enskilda därigenom uppnåddes.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 september 1933 tillkallade chefen för justitiedepartementet borgmästaren Georg Bissmark och filosofie doktorn Sigurd Hansson att jämte talmannen i riksdagens andra kammare, ombudsmannen Aug. Sävström — vilken genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1933 tillkallats såsom sakkunnig i grundlagsfrågor — biträda vid utredning bland annat av frågan om en reform av tryckfrihetsprocessen. Den 14 december 1934 avgåvo de sakkunniga betänkande angående tryckfrihetsprocessens ombildning (statens off. utredn. 1934:54). Däri föreslogs i huvudsak dels en ombildning av juryn och dels en omgestaltning av själva rättegångsförfarandet i de egentliga tryckfrihetsmålen enligt principer som av statsmakterna godkänts för en reform av den allmänna rättegångsordningen.

Samtliga de bestämmelser som funnits erforderliga för en reform av tryckfrihetsprocessen hade av de sakkunniga upptagits i tryckfrihetsförordningen. Vid överarbetning av sakkunnigförslaget inom justitiedepartementet vidtogs härutinnan den ändringen, att i stort sett alla stadganden om forum och om domstolsförfarandet i egentliga tryckfrihetsmål utbrötos ur förslaget till grundlagstext och sammanfördes till ett särskilt lagförslag, benämnt förslag till lag om rättegången i vissa tryckfrihetsmål.

Genom proposition, nr 235, framlade därefter Kungl. Maj:t för 1936 års

riksdag förslag till ändrad lydelse av §§ 1, 3, 4 och 5 tryckfrihetsförordningen. Till väsentlig del innefattade detta förslag ändrade föreskrifter rörande juryn i tryckfrihetsmål ävensom de ändringar i tryckfrihetsförordningen som erfordrades för antagandet av det nyssnämnda särskilda lagförslaget. I anledning av propositionen antog riksdagen såsom vilande för grundlagsenlig behandling bland annat ett förslag till ändrad lydelse av §§ 1, 4 och 5 tryckfrihetsförordningen, som i vissa delar skilde sig från vad i propositionen upptagits.

Enligt det såsom vilande antagna förslaget stadgas i § 5 mom. 1 tryckfrihetsförordningen, att mål angående brott som avses i 3 § skall upptagas vid rådhusrätt enligt vad därom är stadgat i särskild lag, stiftad i den ordning 87 § regeringsformen föreskriver. I mom. 12 av samma paragraf föreskrives, att där ej annat föranledes av bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen eller den i 1 mom. omförmälda särskilda lagen, skall beträffande rättegången i tryckfrihetsmål gälla vad om rättegång i brottmål är stadgat i allmän lag eller kriminallag för krigsmakten, där det är tillämpligt.

I fråga om de i övrigt vilande ändringarna i tryckfrihetsförordningen må här nämnas: I tryckfrihetsförordningen skall enligt det vilande grundlagsändringsförslaget bibehållas principen, att frågan huruvida tryckt skrifts innehåll enligt 3 § är brottsligt skall prövas av en jury om nio medlemmar, dock göres nu undantag för det fall att åtalet avser inbjudning till deltagande i lotteri eller ock parterna å ömse sidor förklara sig vilja utan sådan prövning hänskjuta målet till rättens avgörande. I juryns nuvarande sammansättning göres den jämkning, att antalet av parterna valda jurymän minskas från tre till två för vardera sidan, varigenom rättens jurymän ökas till fem. Dessa senare skola av domstolen för varje särskilt mål uttagas genom lottning bland personer, uppförda å en jurymannalista.

De sakkunnigas förslag upptog i fråga om själva rättegångsförfarandet i de egentliga tryckfrihetsmålen stadganden avsedda att radikalt ombilda processen enligt de principer som godkänts för den allmänna rättegångsordningens reformering. Sålunda skulle målet förberedas vid ett sammanträde inför rätten, därvid parterna skulle komma tillstådes personligen eller genom ombud. Vid förberedelsen skulle frågan vem som enligt tryckfrihetsförordningens ansvarighetssystem skulle anses vara rätt svarande avgöras, yrkandena i målet preciseras och beslut träffas rörande frågan om jurys medverkan. Därest målet skulle prövas av jury, skulle de för dennas konstituerande erforderliga åtgärderna vidtagas. Överhuvud skulle vid detta förberedande sammanträde målet så beredas att det vid handläggning inför juryn kunde slutföras i ett sammanhang. Handläggningen inför juryn skulle enligt förslaget utgöra en huvudförhandling, därvid principerna om muntlighet och omedelbarhet avsetts skola i största möjliga omfattning komma i tillämpning. Vissa bestämmelser föreslogos i detta syfte, vilka dock enligt vad de sakkunniga uttalat i motiven borde betraktas såsom allmänna anvisningar; detaljerade föreskrifter ansågos icke kunna meddelas i tryckfrihets-

förordningen. De ifrågavarande bestämmelserna innehöllo i huvudsak följande: Rättens ordförande skulle lämna en kort redogörelse över vad saken gällde, varefter parterna muntligen ägde utföra sin talan. På rätten skulle ankomma huruvida skrift finge uppläsas. Juryman ägde att genom rättens ordförande framställa sådan fråga som kunde vara av betydelse för målets utredning. Förhandlingen skulle såvitt möjligt fortgå utan avbrott till dess målet vore färdigt för avgörande. Sedan målet överlämnats till prövning, skulle rätten utan uppskov till juryns besvarande skriftligen avfatta fråga eller frågor rörande skriftens brottslighet. Det skulle, enligt vad i motiven anfördes, vara åt domstolens skön överlämnat huruvida vittnesförhör skulle företagas vid förberedelsen eller förhandlingen. Efter handläggningens slut skulle juryn sammanträda under en av densamma utsedd ordförande till enskild överläggning på stället. Härvid skulle rättens protokoll i målet vara tillgängliga. Rättens ordförande skulle vara närvarande under överläggningen för upplysningars meddelande men skulle avträda innan ansvarsfrågan upptogs till slutlig prövning. Sedan juryn fattat beslut, skulle rätten avgöra målet och ofördröjligen för parterna avkunna utslag. — Den nu gällande föreskriften därom att tryckfrihetsmål skola underställas hovrättens prövning skulle enligt de sakkunnigas förslag bortfalla.

Yttranden över de sakkunnigas förslag inkommo efter remiss från justitiekanslersämbetet, justitieombudsmannen, de allmänna hovrätterna, Stockholms rådhusrätt, rådhusrätterna i residensstäderna samt i Hälsingborg och Norrköping, styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar, föreningen Sveriges stadsdomare, styrelsen för Sveriges advokatsamfund, vidare från Publicistklubben, Svenska tidningsutgivareföreningen och Svenska journalistföreningen samt från Svenska bokförläggareföreningen och Svenska boktryckareföreningen.

Förslaget tillstyrktes eller lämnades i allt väsentligt utan erinran av Göta hovrätt, t. f. presidenten i hovrätten över Skåne och Blekinge, rådhusrätterna i Uppsala, Visby, Malmö, Mariestad, Gävle och Härnösand, styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar samt bokförläggare- och boktryckareföreningarna. I övriga yttranden vunno de föreslagna förändringarna i fråga om rättegångsförfarandet i jurymålen allmän anslutning. I några yttranden gjordes dock betänkligheter gällande mot att genomföra en reform av tryckfrihetsprocessen utan samband med den allmänna processreformen.

I den förut nämnda propositionen nr 235 till 1936 års riksdag anförde dåvarande departementschefen bland annat att, då det gällde att, låt vara i begränsad omfattning, införa ett från det vanliga så avvikande rättegångsförfarande som det av de sakkunniga ifrågasatta, ett större utrymme för bestämmelserna härom syntes vara erforderligt än som erbjödes i tryckfrihetsförordningen. Det syntes därför lämpligast att stadgandena meddelades i form av en särskild lag, stiftad i den ordning § 87 regeringsformen föreskrev.

Det i enlighet med departementschefens uttalande upprättade förslaget till rättegångslag har utarbetats i samråd med processlagberedningen, vilken jämväl i avgivet yttrande förklarar sig icke ha något att erinra mot att förslaget lägges till grund för lagstiftning i ämnet.

Förslaget har därefter remitterats till lagrådet. I anledning av erinringar, som framställts av lagrådet eller dess särskilda ledamöter, har förslaget i vissa hänseenden omarbetats inom justitiedepartementet, därvid förslaget givits rubriken *förslag till lag med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål*.

Huvudgrunderna i det nu framlagda lagförslaget.

Till en början må nämnas att förslaget endast avser mål angående brott mot § 3 tryckfrihetsförordningen eller s. k. egentliga tryckfrihetsmål. Där- emot omfattar lagen principiellt även sådana egentliga tryckfrihetsmål, där enligt det vilande grundlagsändringsförslaget jury icke skall medverka; 4—12 och 17 §§ avse dock allenast jurymålen.

I 1 § givas bestämmelser om *forum*. I detta hänseende gäller för närvarande jämlikt § 5 mom. 6 tryckfrihetsförordningen att tryckfrihetsmål upptagas vid rådhusrätten i den stad där skrift som föranlett åtal blivit tryckt eller, om den blivit tryckt å ort som lyder under landsrätt, vid rådhusrätten i den stad där länets styrelse har sitt säte.

I propositionen avses att sammanföra de egentliga tryckfrihetsmålen till ett mindre antal domstolar. De föreslagna stadgandena innebära att de större och medelstora rådhusrätterna, d. v. s. de rådhusrätter i vilka enligt arbetsordningen jämte borgmästaren finnas minst två lagfarna ledamöter, skola bibehållas vid behörighet i fråga om skrift som är tryckt i staden. I övrigt skola målen upptagas vid rådhusrätten i residensstaden i det län, där skriften är tryckt. Dessa bestämmelser medföra att samtliga de mindre rådhusrätterna i icke-residensstäder — för närvarande till antalet femtio — förlora sin behörighet i egentliga tryckfrihetsmål.

I 2—5 §§ upptagas bestämmelserna om *stämning och förberedande handläggning*.

Sålunda skall enligt 2 § mål som avses i lagen utsättas att förekomma så snart ske kan, med iakttagande av att den tilltalade erhåller skäligt rådrum att förbereda sig till inställelsen. Detta innebär att den nu i tryckfrihetsförordningen § 5 mom. 6 fastställda fixa stämningstiden, åtta dagar, icke längre skall gälla. 2 § öppnar vidare möjlighet att förelägga den tilltalade att redan före första rättegångstillfället inkomma med skriftligt svaromål, vilket därefter tillställs motparten.

I 3 § har erinrats om att vid första rättegångstillfället om möjligt skall bestämmas huruvida enligt de i tryckfrihetsförordningen givna bestämmelserna jury skall medverka. Där så icke skall ske, skall målet handläggas enligt den allmänna brottmålsprocessen, och av de följande paragraferna i lagen bliva endast 13—16 §§ tillämpliga.

I 4 och 5 §§ ha uppställts regler angående de åtgärder vilka — sedan det blivit fastställt mot vem den väckta talan skall riktas samt avgjort att frågan om skriftens brottslighet skall prövas av jury — skola vidtagas för att möjliggöra en koncentration av den egentliga rättsförhandlingen. Dessa åtgärder, i lagen sammanfattade under benämningen *förberedelse*, innefatta å ena sidan juryns bildande, varom de närmare bestämmelserna få sökas i tryckfrihetsförordningen. Å andra sidan skall förberedelsen tjäna till klarläggande av parternas ståndpunkter i målet. Åklagaren eller målsäganden skall till en början närmare precisera sina yrkanden, och den tilltalades förklaring över åtalet skall inhämtas, allt i den mån stämningen eller eventuellt förelupen skriftväxling icke givit klart besked i dessa hänseenden. Parterna skola också ange de omständigheter de vilja åberopa samt uppgiva sina bevis. Emellertid har det ansetts vara av synnerlig vikt att i lagen även givas sådana bestämmelser att icke rättegångens tyngdpunkt blir förlagd till den förberedande handläggningen. Förhör med vittne eller sakkunnig får således, enligt 5 §, icke äga rum vid förberedelsen, med mindre det kan antagas att den som skall höras icke kan utan oskäligen kostnad eller synnerlig olägenhet infinna sig vid förhandlingen inför juryn. Däremot skall enligt bestämmelse i 4 § skriftligt bevis framläggas redan vid förberedelsen. — Det har ansetts önskvärt att det angivna förberedande förfarandet äger rum så snart ske kan, om möjligt vid första rättegångstillfället. I princip bör uppskov med förberedelsen icke ifrågakomma. Finnes uppskov nödvändigt för uppnående av en koncentrerad huvudförhandling, bör det ej medgivas på längre tid än som oundgängligen erfordras. Härom har stadgande intagits i 4 §.

I 6 § upptagas bestämmelser om *inkallelse av jurymän* m. m. och 7 § innehåller ett med nu gällande § 5 mom. 3 tryckfrihetsförordningen i huvudsak överensstämmande stadgande om *jurymannaed*.

8—10 §§ reglera *huvudförhandlingen i jurymålen*.

Kärnpunkten i det förevarande förslaget torde ligga i föreskriften i 8 § att *målet skall handläggas i juryns närvaro* och att *förhandlingen skall vara muntlig*. Härjämte stadgas i första stycket tredje punkten av samma paragraf att part ej må uppläsa rättegångsskrift med mindre rätten för särskilt fall finner erforderligt att medgiva undantag.

I det till lagrådet remitterade förslaget företedde 8 § den skiljaktigheten att första stycket tredje punkten hade följande lydelse: »Yrkande må uppläsas ur skrift, men eljest må part ej åberopa eller uppläsa skriftligt anförande.» Inom lagrådet framställdes mot sistnämnda stadgande vissa erinringar.

Sålunda anförde justitierådet Afzelius, regeringsrådet Kellberg och justitierådet Geijer: Bestämmelsen syntes innebära, att — med undantag för att ange ett *yrkande* — part för sin framställning inför rätta icke ägde betjäna sig av rättegångsskrift. Det ville förefalla som om en något mindre kategorisk avfattning borde sökas på det att detta förbud icke skulle komma i strid med vad efter förhållandena i verkligheten kunde vara skäligt och

lämpligt. Särskilt för de mål, om vilka här vore fråga, torde medgivandet i fråga om yrkandens uppläsning ur skrift vara tämligen oväsentligt, men genom dess uttryckliga framhävande skärptes i viss mån förbudet med avseende å skrifs innehåll i övrigt. Det syntes vara att förorda, att stadgandet, med bibehållande av förbudet såsom huvudregel, erhöle sådan avfattning, att av domstolens omdöme komme att bero, i vad mån det kunde tillåtas att ett muntligt anförande framfördes med stöd av skriftlig uppteckning.

Den återstående ledamoten av lagrådet, justitierådet Bagge, anförde: Stadgandet att förhandlingen skulle vara muntlig syntes få uppfattas i sträng bemärkelse. Muntlighet stode här icke enbart såsom motsättning till skriftligt meddelelsesätt utan det framställda kravet på muntlighet torde, trots att det uttryckligen givna förbudet mot uppläsning enligt ordalagen syntes avse allenast parternas egna skrifter, dock innebära att fritt muntligt framställningssätt i allmänhet vore det som i princip fordrades. Andra undantag än det i remissförslaget upptagna måste dock i så fall medgivas. Nämnde lagrådsledamot hemställde att tredje punkten i första stycket måtte givas det innehåll, att ur parts skrift och rättens protokoll part finge uppläsa yrkanden samt vittnes eller sakkunnigs utsaga som upptagits utanför den förevarande förhandlingen men att eljes part ej finge åberopa eller uppläsa skrift eller protokoll som nu sagts med mindre rätten av särskilda skäl det medgåve.

I anledning härav har föredragande departementschefen, statsrådet Westman, i propositionen anført: Föreskriften i 8 § därom att förhandlingen skulle vara muntlig gåve uttryck åt grundsatsen att processmaterialet skulle framläggas i muntlig form. Parterna finge följaktligen icke till rätten ingiva skriftliga handlingar, vilka utan att uppläsas bleve material vid prövningen av målet. Bestämmelsen innebure däremot icke i och för sig att det skulle vara parterna förbjudet att uppläsa skriftligt processmaterial. Det låge i sakens natur att uppläsning vore nödvändig såvitt anginge relevanta delar av den åtalade skriften, skriftliga bevis och dylikt. Detsamma gällde sådana vittnesmål som, enligt vad därom vore stadgat, upptagits vid förberedelsen eller eljest utom förhandlingen. Vad lagrådet anført hade synts departementschefen böra föranleda ändring av bestämmelsen på sådant sätt att den icke skulle utgöra hinder för domstolen att, om det någon gång av särskilda skäl skulle befinnas erforderligt för målets behöriga handläggning, tillåta en part att vid utförandet av sin talan uppläsa rättegångsskrift.

Huvudförhandlingen inför juryn skall om möjligt slutföras vid allenast ett rättegångstillfälle. 9 § anger vissa förutsättningar under vilka uppskov med målet må förekomma. Sålunda stadgas, att förhandlingen må inställas och utsättas till annan dag, om part eller annan som skall höras ej är tillstädes vid upprop av målet eller hinder eljest finnes möta för målets slutförande å den dag till vilken förhandlingen inför juryn utsatts. Bestämmelsen innebär, att domstolen före den egentliga förhandlingens början skall undersöka huru-

vida förutsättningarna för dess upptagande — t. ex. de instämnda vittnenas närvaro — äro för handen. Sedan förhandlingen påbörjats, bör uppskov ej ifrågakomma utan tvingande skäl. Skulle emellertid sådant uppskov visa sig ofrånkomligt, uppstår frågan huruvida helt ny förhandling under alla förhållanden skall äga rum vid det rättegångstillfälle till vilket uppskovet meddelats. Principiellt bör detta ske och målet således upptagas till fullständig behandling med upprepande av vad som förekommit vid den första förhandlingen. Det har dock ansetts lämpligt att medgiva ett avsteg från denna grundsats, nämligen för sådant fall, då vid det tillfälle målet åter förekommer samma jurymän tjänstgöra samt tiden mellan de båda rättegångstillfällena icke överstiger fjorton dagar. Under sådana förhållanden har det ansetts icke möta betänkligheter att låta den senare handläggningen utgöra en direkt fortsättning av den förra och i följd därav frånträda kravet på förhandlingens koncentration till ett enda rättegångstillfälle. Vidare har möjlighet till avsteg från nyssnämnda princip beretts för det fall att vittne eller sakkunnig hörts vid tidigare handläggning. Rätten må nämligen då besluta att nytt förhör ej skall äga rum, om vittnets eller den sakkunniges inställelse vid ny förhandling skulle medföra oskäligen kostnad eller synnerlig olägenhet.

10 § upptager bestämmelser om den s. k. *juryfrågan*, beträffande vilken hänvisas till vad utskottet nedan kommer att anföra.

11 § innehåller bestämmelser som möjliggöra en väsentlig begränsning av *protokolleringen* vid huvudförhandlingen inför juryn och därigenom protokollets färdigställande redan vid förhandlingen, så att detsamma jämte övriga handlingar i målet kan vid förhandlingens slut överlämnas till juryn. Sålunda stadgas, att vad part anfört utöver yrkanden och invändningar samt medgivanden av yrkanden ej må antecknas i protokollet med mindre särskilda skäl därtill äro, och att parts utveckling av talan i rättsligt hänseende ej må upptagas i protokollet. Vidare föreskrives att protokollet skall omedelbart avfattas i slutlig form, varjämte vissa närmare bestämmelser i sådant hänseende givas.

I 12 § föreskrives till en början att vid *juryns överläggning* skola handlingarna i målet jämte rättens protokoll vara tillgängliga för juryn. Emellertid stadgas vidare, att juryns beslut skall grundas å vad vid förhandlingen inför juryn förekommit eller, om ny förhandling ägt rum, å vad därvid förekommit. Därjämte givas i paragrafen bestämmelser om juryns svar å juryfrågan samt om rättens utslag.

Vidare upptagas i lagen bestämmelser om påföljd av parts försummelse med avseende å rättegången (13 §), om protokoll och dagbok i tryckfrihetsmål (14 och 15 §§), om förfarandet vid fullföljd av talan (16 §) samt om ersättning till juryman (17 §), i fråga om vilka bestämmelser hänvisas till den i propositionen intagna lagtexten.

Slutligen må framhållas att efter den föreslagna reformen av tryckfrihetsprocessen underställning av tryckfrihetsmål i hovrätt icke vidare skall förekomma.

Utskottet.

De i utskottets redogörelse omförmälda sakkunniga framhöllo beträffande den nu gällande ordningen för tryckfrihetsmålen behandling inför rätta såsom särskilt anmärkningsvärt, att juryn måste fälla sitt avgörande på grundval av rättens protokoll utan att åhöra rättsförhandlingarna och utan att få till parterna framställa frågor. De sakkunniga föreslogo därför en omgestaltning av själva rättegångsförfarandet i de egentliga tryckfrihetsmålen enligt de principer som av statsmakterna godkänts för en reform av den allmänna rättegångsordningen eller sålunda ett förfarande byggt på muntlighets- och omedelbarhetsprinciperna. Denna grundtanke i de sakkunnigas förslag har upptagits och närmare utvecklats i det nu framlagda lagförslaget. För en reform av tryckfrihetsprocessen i sådan riktning tala starka skäl och utskottet vill därför i princip tillstyrka att förslaget upphöjes till lag. Beträffande de särskilda bestämmelserna i lagförslaget vill utskottet föreslå vissa jämkningar i propositionen eller göra vissa erinringar i enlighet med vad nedan under särskilda paragrafer förmäles.

1 §.

De föreslagna bestämmelserna om forum innebära, såsom av utskottets redogörelse framgår, att de egentliga tryckfrihetsmålen i regel komma att handläggas vid rådhusrätt eller avdelning av sådan, som normalt består av tre lagfarna ledamöter. I fyra residensstäder — Mariestad, Visby, Vänersborg och Växjö — består emellertid rådhusrätten av mindre än tre sådana ledamöter. I propositionen har i anledning härav upptagits dels ett stadgande att endast lagfarna ledamöter må delta i handläggning av mål av nu ifrågavarande slag, dels särskild föreskrift huru antalet skall fyllas i de fall då tre lagfarna ledamöter ej finnas i rätten.

Utskottet anser för sin del tillräckliga skäl ej föreligga att för de mål varom här är fråga uppställa särskilda krav om förstärkt juridisk sammansättning av de ifrågavarande rådhusrätterna. Dessa rådhusrätter äro i sin vanliga sammansättning behöriga att handlägga mål av hur invecklad beskaffenhet som helst. Utskottet vill därför förorda att de två sista punkterna i första stycket av förevarande paragraf utgå.

2 §.

I denna paragraf stadgas att målet skall utsättas att förekomma så snart ske kan, med iakttagande av att den tilltalade erhåller skäligt rådrom att förbereda sig till inställelsen. I mål av förevarande slag skall alltså liksom för närvarande vid vanliga brottmål icke förekomma någon för alla fall lika bestämd stämningstid. Domkretsen för en rådhusrätt är emellertid ofta större här än vid de vanliga målen, varför det understundom kan taga längre tid för en tilltalad att inställa sig än som annars brukar vara fallet. Vidare märkes att den tilltalade i de mål varom nu är fråga skall ha tillfälle att förbereda sig till inställelsen. Detta är av särskild vikt med hänsyn till att det

enligt lagförslaget är avsett att den så kallade förberedelsen inför rätten, varom stadgas i 4 §, om möjligt skall avslutas redan vid första rättegångstillfället. Utskottet vill därför framhålla önskvärdheten av att den ledamot av rätten som har att utsätta tiden för målets förekomst dessförinnan söker komma i förbindelse med den tilltalade, så att, i den mån skäl därtill föreligga, dennes önskemål i förevarande avseende kunna vinna beaktande.

6 §.

I sista stycket av förevarande paragraf stadgas bland annat att, därest genom jurymans utevaro utan laga förfall vållas uppskov med målet, jurymannen är skyldig att ersätta statsverket och parterna den kostnad som genom försummelsen uppkommit. I förslagets 13 § stadgas en liknande ersättningsskyldighet för enskild part som genom försummelse i avseende å rättegången vållar uppskov i målet, men i detta fall får ersättningsskyldigheten jämkas efter vad rätten finner skäligt. Enligt utskottets mening bör möjlighet till jämkning av ersättningsskyldigheten beredas jämväl då fråga är om försummelse av jurymän och utskottet vill därför förordna ett tillägg till 6 § av sådan innebörd.

7 §.

Gällande § 5 mom. 3 tryckfrihetsförordningen stadgar skyldighet för jurymännen att avgiva edlig försäkran att efter bästa förstånd och samvete avgiva utlåtande och att icke yppa vad som förekommit under juryns överläggning. Bestämmelsen tillämpas så att jurymedlemmarna avfordras ed enligt det vanliga edsformuläret.

De sakkunniga anförde i detta hänseende: Vad anginge spörsmålet om juryns försäkran hade 1912 års betänkande med förslag till tryckfrihetsförordning uppmärksammat att det ursprungligen i § 5 mom. 3 tryckfrihetsförordningen funnits stadgat ett visst edsformulär, enligt vilket jurymannen först nedkallade eviga straff över sig i händelse av pliktsvek och därefter avlade en ed av följande lydelse: »Jag N. N. svär därför, vid Gud och hans heliga evangelium, att efter mitt bästa förstånd och samvete utlåtande i denna sak avgiva; och att det, som under överläggningen yttras, skall av mig i obrottslig tystnad hållas.» Efter förslag av 1869 års konstitutionsutskott hade detta formulär år 1870 borttagits och ersatts med nuvarande stadgande. Det förslagsställande utskottet hade som motivering för sin hemställan yttrat, att »betänkligheter icke borde möta att antaga en förändrad lydelse av den i 5 § 3 mom. föreskrivna ed, vilken i sitt nuvarande skick icke blott är ur religiös synpunkt förkastlig, utan ock från möjligheten att väljas till jurymän utesluter såväl medlemmar av den mosaiska läran som kristna trosbekännare, vilka av samvetsbetänkligheter finna sig förhindrade att inför domstol avlägga ed». Av denna motiverings senare del, liksom av det förhållandet att man icke åtnöjt sig med att helt enkelt ur formuläret borttaga den anstötliga besvärjelsen och bibehålla själva edsformeln

oförändrad, syntes enligt 1912 års betänkande med stor bestämdhet framgå, att avsikten med grundlagsändringen i fråga i själva verket varit att avskaffa edgången och ersätta den med en högtidlig försäkran av samma helgd som en ed. Så hade emellertid enligt samma betänkande domstolarna icke kommit att fatta saken; utan avfordrades jurymedlemmarna alltjämt en verklig ed efter den vanliga formeln (i fråga om mosaiska trosbekännare naturligen lämpad på sätt lagen den 30 oktober 1885 stadgar). De sakkunniga, som delade den i 1912 års betänkande tillkännagivna uppfattningen om innebörden i edsformulärets borttagande ur tryckfrihetsförordningen och ansåge det skäl, som för över sextio år sedan anförts till förmån för edens utbytande mot en högtidlig försäkran, i våra dagar snarast äga ökad giltighet, kunde ej finna betänkligheter mot att taga det steg fullt ut som tydligen redan då varit avsett. Att jurymedlemmarnas ansvarskänsla skulle genom denna försäkrans ändrade karaktär bliva förminskad, vore icke antagligt.

I 7 § av det till lagrådet remitterade förslaget upptogs — i huvudsaklig överensstämmelse med vad de sakkunniga föreslagit under § 5 mom. 6 tryckfrihetsförordningen — en bestämmelse av innehåll att, då fulltalig jury tillstädeskommit inför rätten, juryns medlemmar skulle avlägga denna försäkran: »Jag N. N. lovar på heder och samvete, att jag såsom ledamot i denna jury efter bästa förstånd skall besvara de frågor som av rätten framställas och i obrottslig tystnad hålla såväl vad under juryns överläggningar yttras som huru de särskilda medlemmarna rösta. Detta vill och skall jag som en ärlig och uppriktig domare troget hålla.»

Vid granskningen av denna paragraf anförde lagrådet, att då i samband med en allmän rättegångsreform frågan om eds användning inom rättsväsendet bleve föremål för allsidigt beprövande, tidpunkten nu syntes mindre lämplig för utbytande av jurymannaeden mot en högtidlig försäkran. Beträffande det föreslagna formuläret anmärkte lagrådet, att de från den nuvarande domareden hämtade slutorden icke vore på sin plats, då juryman icke vore att anse såsom domare i detta ords lagenliga bemärkelse.

På grund av vad lagrådet anført till stöd för bibehållande av jurymannaeden omarbetades paragrafen i propositionen så att den i huvudsak kom att överensstämma med gällande stadgande i § 5 mom. 3 tryckfrihetsförordningen.

Utskottet anser, liksom de sakkunniga, att den nu föreskrivna jurymannaeden bör utbytas mot en högtidlig försäkran. Något nödvändigt samband mellan denna fråga och spørsmålet om eds användning inom rättsväsendet i övrigt föreligger enligt utskottets mening icke. Beträffande vad lagrådet anmärkt mot den i det remitterade förslaget upptagna formuleringen av jurymännens försäkran finner utskottet väl, att juryman i lagteknisk mening icke är att anse såsom domare. Något hinder att nyttja de föreslagna ordalagen, vilka på ett träffande sätt understryka att partsvald juryman ej bör betrakta sig som partsombud, synes emellertid icke föreligga. Utskottet vill i detta hänseende erinra om att enligt 44 § konkurslagen rättens ombudsman, som ej heller är att anse såsom domare, har att avlägga domared.

På grund härav vill utskottet förordna en återgång till det i 7 § av remissförslaget upptagna stadgandet.

8 §.

Det genom propositionen framlagda förslaget låter det bero av rättens medgivande, huruvida under förhandlingen inför juryn skriftlig inlaga får av part uppläsas. För det fall att sådan uppläsning tillåtes synes också förslaget utgå från att inlagen får av rätten mottagas och att densamma sålunda kommer att utgöra processmaterial.

Utskottet anser väl att part vid utförande av sin talan bör få använda sig av skriftliga uppteckningar. Däremot finner utskottet stora betänkligheter möta mot att tillåta parterna att vid förhandlingen ingiva nya skrifter i målet. Detta skulle lätt leda till att den muntliga förhandlingen förlorade i betydelse och skriftligheten komme att råda, med de risker för uppskov och försämrad processledning som därav följa. Den enligt propositionen rätten tillagda befogenheten att avgöra huruvida medhavd skrift får uppläsas och avlämnas kan leda till olika praxis vid olika domstolar och medför även den olägenheten för parterna, att de sakna möjlighet att på förhand bedöma huruvida arbete nedlagt på uppsättandet av en rättegångsskrift är bortkastat eller icke.

Enligt utskottets uppfattning föreligger för närvarande icke någon anledning att i lag reglera parts rätt att vid det muntliga utförandet av sin talan begagna sig av skriftliga uppteckningar. Däremot bör i lagen stadgas ett uttryckligt förbud för part att vid förhandlingen inför juryn till rätten ingiva rättegångsskrift.

10 §.

Enligt de speciella reglerna för jurymålen såväl enligt gällande rätt som enligt de föreslagna nya bestämmelserna har åklagaren eller målsäganden att angiva vissa bestämda lagrum som enligt hans önskan skola upptagas i juryfrågan. Enligt nuvarande § 5 mom. 4 tryckfrihetsförordningen gäller dessutom regeln att domstolen vid juryfrågans framställande är bunden av åklagarens eller målsägandens brottsrubricering. De sakkunniga, som framhöllo att sistnämnda bestämmelse i praktiken medfört vissa olägenheter, föreslago bestämmelsens ersättande med en föreskrift i § 5 mom. 8 tryckfrihetsförordningen, enligt vilken domstolen icke ägde åberopa *strängare* lagrum än det åklagaren eller målsäganden ansett vara tillämpligt. I propositionen nr 235 till 1936 års riksdag anförde föredragande departementschefen, att den av de sakkunniga föreslagna bestämmelsen innebure en avvikelse från de i den vanliga brottmålsprocessen gällande reglerna, som icke syntes påkallad av hänsyn till tryckfriheten och som dessutom torde kunna medföra svårigheter i praktiken. I anslutning härtill har i förevarande lagförslags 10 § stadgats, att till juryn skall framställas frågan huruvida skriftens innehåll är brottsligt efter det eller de lagrum som åklagaren eller målsäganden funnit tillämpliga och att, därest rätten anser annat lagrum kunna ifrågakomma, jämväl

det lagrummet skall upptagas. I paragrafen föreslås därjämte ett stadgande att närvarande part skall beredas tillfälle att yttra sig över de av rätten uppställda frågorna.

Utskottet finner det uppenbarligen åligga rätten att, i samband med det slutliga uppställandet av den åtalande partens frågor till juryn, på sådant sätt begagna sin processledning att frågorna komma att motsvara vad målsäganden i sak önskar få underställt juryns prövning. Något direkt lagstadgande härom synes icke vara erforderligt. En bestämmelse enligt vilken rätten skulle äga att av eget initiativ uppställa frågor till juryn skulle däremot kunna medföra att en skrift av juryn förklarades brottslig enligt lagrum vilka målsäganden icke önskat skola ifrågakomma. I likhet med de sakkunniga anser utskottet att så icke bör kunna ske. På grund därav vill utskottet föreslå, att den föreslagna bestämmelsen i 10 § andra punkten utgår, i samband varmed utskottet vidtagit jämkning av paragrafens ordalag i övrigt.

11 §.

I denna paragraf föreslås bland annat — i anslutning till en bestämmelse att protokollet vid huvudförhandlingen inför juryn skall omedelbart avfattas i slutlig form — föreskrift dels att utsaga av vittne, sakkunnig eller annan skall genast ur protokollet uppläsas samt den hörde tillfrågas om han har något att erinra mot avfattningen, dels ock — i andra stycket tredje punkten — att därest avfattningen godkännes, den hörde skall genom påteckning av sitt namn vitsorda riktigheten. Utskottet anser det i förevarande lagstiftningsärendet icke vara erforderligt att taga ställning till den i sistberörda bestämmelse innefattade tekniska detaljfrågan. I de nu ifrågavarande målen torde det för övrigt föreligga mindre behov än eljest av en sådan bestämmelse, då protokollet måste vara definitivt avfattat och underskrivet innan frågan om skriftens brottslighet hänskjutes till juryn. Utskottet föreslår därför att nämnda punkt utgår.

13 §.

Beträffande denna paragraf föreslår utskottet en formell jämkning av ordalagen.

16 §.

I samband med denna paragraf vill utskottet något beröra frågan om förfarandet i överrätt i tryckfrihetsmål efter genomförandet av den nu föreslagna reformen av underrättsproceduren. I yttrande över förevarande förslag har processlagberedningen framhållit, att den föreslagna inskränkningen i protokolleringen av parternas anföranden skulle medföra att det material, som komme att stå överrätterna till buds vid prövning av dit fullföljda mål, bleve mindre fullständigt än enligt nu gällande bestämmelser. Då emellertid frågan huruvida den åtalade skriften vore brottslig icke kunde fullföljas och särskilt i hovrätten möjlighet föreläge att till materialets fullständigande anordna muntligt förhör, borde enligt processlagberedningens mening avgörande vikt icke tilläggas denna anmärkning. I propositionen har departe-

mentschefen instämt i vad processlagberedningen sålunda anfört samt därjämte erinrat om att det stode parterna fritt att i sina inlagor till överrätterna upprepa vad de muntligen anfört vid underrätterna. I anslutning till dessa uttalanden vill utskottet framhålla att, med hänsyn till att förhandlingen inför juryn är helt muntlig, parts intresse av att muntligt förhör i hovrätt anordnas kan antagas understundom i tryckfrihetsmål bliva särskilt framträdande. Hovrätten lär därför icke underlåta att även utan att yrkande därom framställes tillse att muntligt förhör vid behov anordnas i tryckfrihetsmål däri jury medverkat.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med förklarande att det av Kungl. Maj:t genom propositionen framlagda lagförslaget icke i oförändrat skick kunnat av riksdagen antagas, måtte, under förutsättning att av riksdagen såsom vilande antaget förslag till ändrad lydelse av §§ 1, 4 och 5 tryckfrihetsförordningen varder slutligen godkänt, för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

F ö r s l a g

till

L a g

med vissa bestämmelser om rättegången i tryckfrihetsmål.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Mål angående brott som avses i 3 § tryckfrihetsförordningen upptages, om den skrift som föranlett åtalet är tryckt i stad i vars rådhusrätt enligt gällande bestämmelser jämte borgmästaren finnas minst två lagfarna ledamöter, vid den rådhusrätten, men i annat fall vid rådhusrätten i stad som är säte för länsstyrelsen i det län där skriften är tryckt. I handläggning av sådant mål må endast lagfarna ledamöter av rätten deltaga. Äro ej i rätten tre lagfarna ledamöter, förordnar hovrätten efter anmälan av rådhusrätten erforderligt antal sådana ledamöter.

1 §.

Mål angående brott som avses i 3 § tryckfrihetsförordningen upptages, om den skrift som föranlett åtalet är tryckt i stad i vars rådhusrätt enligt gällande bestämmelser jämte borgmästaren finnas minst två lagfarna ledamöter, vid den rådhusrätten, men i annat fall vid rådhusrätten i stad som är säte för länsstyrelsen i det län där skriften är tryckt.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Saknas å skriften uppgift om tryckningsorten eller finnes uppgiften därom oriktig och är vid målets anhängiggörande tryckningsorten ej känd, eller är skriften tryckt utomlands på svenska språket, vare såsom tryckningsort ansedd ort där skriften anträffas.

2 §.

Mål varom i 1 § förmåles skall utsättas att förekomma så snart ske kan, med iakttagande av att den tilltalade erhåller skäligen rådrom att förbereda sig till inställelsen. Enskild part må kallas att inställa sig personligen.

Där det finnes lämpligt, må den tilltalade föreläggas att inom viss tid före första rättegångstillfället inkomma med skriftligt svaromål jämte avskrift därav i lika många exemplar som antalet motparter. Avskrift skall genom rättens försorg med posten tillställas motpart.

Stämning så ock kallelse till personlig inställelse samt föreläggande att inkomma med skriftligt svaromål utfärdas av rättens ordförande eller, om hinder för honom möter, av annan lagfaren ledamot av rätten.

3 §.

Vid första rättegångstillfället skall om möjligt bestämmas, huruvida frågan om skriftens innehåll är brottsligt skall prövas av jury. Skall jury ej medverka, varde målet upptaget till fortsatt handläggning i den för brottmål i allmänhet gällande ordning.

4 §.

Då jury skall medverka, skall förberedelse av målet äga rum. Därvid skola de åtgärder för juryns bildande vidtagas varom i tryckfrihetsförordningen sägs och målet så beredas att det vid förhandling inför juryn kan slutföras i ett sammanhang. Åklagaren eller målsäganden skall närmare angiva i vilket hänseende han påstår skriften vara brottslig jämte det eller de lagrum som han finner tillämpliga. Den tilltalade skall uppmanas att förklara sig över åtalet. Parterna skola vidare angiva de omständigheter de vilja åberopa samt yttra sig över vad motparten andragit. De skola ock uppgiva de bevis de vilja förebringa och vad de vilja styrka med varje särskilt bevis. Skriftligt bevis skall genast framläggas.

Förberedelsen skall om möjligt äga rum vid första rättegångstillfället. Kan den då ej avslutas, skall den fortsättas vid nytt rättegångstillfälle. Ej må målet uppskjutas längre än som oundgängligen erfordras.

5 §.

Ej må vid förberedelsen förhör med vittne eller sakkunnig äga rum, med mindre det kan antagas att den som skall höras icke kan utan oskäligen kostnad eller synnerlig olägenhet infinna sig vid förhandlingen inför juryn.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

6 §.

Sedan förberedelsen avslutats, skall rätten utsätta tid för förhandlingen inför juryn. De till tjänstgöring i jury utsedda skola genom rättens försorg skriftligen kallas till förhandlingen; och skall kallelsen innehålla såväl uppgift å den tid inom vilken anmälan om laga förfall eller begäran om befrielse från jurymannauppdraget på annan grund senast bör vara till rätten inkommen som ock erinran om påföljd för försummelse att hörsamma kallelsen.

Visar juryman laga förfall eller beviljas honom befrielse från jurymannauppdraget, inkallas suppleant till tjänstgöring. Finner rätten att juryman icke styrkt laga förfall eller avslås begäran om befrielse från uppdraget, varde jurymannen därom underrättad. De av rätten uttagna suppleanterna skola inkallas i den ordning vari de utlottats och de av part utsedda suppleanterna i den ordning de nämnts.

Uteblir juryman å tid till vilken förhandlingen inför juryn utsatts, skall suppleant för den uteblivne inkallas, om uppskov med målet däri-genom kan undvikas. Äger den uteblivne ej laga förfall och vållas av utevaron uppskov med målet, vare *den uteblivne* skyldig att ersätta statsverket och parterna den kostnad som genom försummelsen *uppkommit*.

Uteblir juryman å tid till vilken förhandlingen inför juryn utsatts, skall suppleant för den uteblivne inkallas, om uppskov med målet däri-genom kan undvikas. Äger den uteblivne ej laga förfall och vållas av utevaron uppskov med målet, vare *han* skyldig att ersätta statsverket och parterna den kostnad som genom försummelsen *uppkommer; dock må ersättningsskyldigheten jämkas efter vad rätten finner skäligt*.

7 §.

Då fulltalig jury tillstädeskommit inför rätten, skola juryns medlemmar *avgiva en edlig försäkran att efter bästa förstånd och samvete* besvara de frågor som av rätten framställas och i obrottslig tystnad hålla såväl vad under juryns överläggningar yttras som huru de särskilda medlemmarna rösta.

7 §.

Då fulltalig jury tillstädeskommit inför rätten, skola juryns medlemmar *avlägga denna försäkran: »Jag N. N. lovar på heder och samvete, att jag såsom ledamot i denna jury efter bästa förstånd skall besvara de frågor som av rätten framställas och i obrottslig tystnad hålla såväl vad under juryns överläggningar yttras som huru de särskilda medlemmarna rösta. Detta vill och skall jag som en ärlig och uppriktig domare troget hålla.»*

8 §.

Målet handlägges av rätten i juryns närvaro. Förhandlingen skall

8 §.

Målet handlägges av rätten i juryns närvaro. Förhandlingen skall

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

vara muntlig. *Part må ej uppläsa rättegångsskrift med mindre rätten för särskilt fall finner erforderligt att medgiva undantag.* vara muntlig. *Part må ej ingiva rättegångsskrift.*

Juryman äger att genom rättens ordförande framställa fråga till part, vittne, sakkunnig eller annan.

9 §.

Finnes vid upprop av målet å den för förhandlingen inför juryn utsatta dagen part eller annan som skall höras ej vara tillstädes eller hinder eljest möta för målets slutförande vid det rättegångstillfället, må förhandlingen inställas och utsättas till annan dag.

Påbörjad förhandling må uppskjutas om rätten finner det vara oundgängligt. Överstiger den tid inom vilken målet återupptages till slutlig handläggning ej fjorton dagar, och är vid målets senare handläggning rättens och juryns sammansättning oförändrad, skall förhandlingen fortsättas. I annat fall skall ny förhandling äga rum.

Utsättes jämlikt första eller andra stycket ny dag för förhandlingen, äge rätten förordna om de åtgärder som finnas lämpliga för att målet å den dagen skall kunna slutföras.

Fortsättes påbörjad förhandling, skall målet företagas i det skick vari det förelåg vid den tidigare handläggningens slut.

Vid ny förhandling skall målet företagas till fullständig handläggning. Har vittne eller sakkunnig hörts vid tidigare handläggning, må dock rätten besluta att nytt förhör ej skall äga rum, om vittnets eller den sakkunniges inställelse vid ny förhandling skulle medföra oskäligen kostnad eller synnerlig olägenhet.

10 §.

10 §.

Sedan förhandlingen inför juryn blivit förd till slut, skall rätten utan uppskov till juryns besvarande skriftligen avfatta frågan huruvida skriftens innehåll är brottsligt efter det eller de lagrum som åklagaren eller målsäganden funnit tillämpliga. *Avser rätten annat lagrum kunna ifrågakomma, skall jämväl det lagrummet upptagas.* Avser åtalet flera brott eller föranleder målets beskaffenhet i övrigt flera frågor, skola de framställas var för sig. Innan frågorna överlämnas till juryn, skall närvarande part beredas tillfälle att yttra sig

Sedan förhandlingen inför juryn blivit förd till slut, skall rätten utan uppskov till juryns besvarande skriftligen avfatta frågan huruvida skriftens innehåll är brottsligt efter det eller de lagrum som åklagaren eller målsäganden funnit tillämpliga. Avser åtalet flera brott eller föranleder målets beskaffenhet i övrigt flera frågor, skola de framställas var för sig. Innan frågorna till juryn slutligen avfattas, skall närvarande part beredas tillfälle att yttra sig över desamma. Därefter överlägga juryn i enrum under en av juryn utsedd ord-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

över *desamma*; och må rätten *därefter med anledning av gjord erinran göra den ändring vartill fog finnes*. Därefter överlägga juryn i enrum under en av juryn utsedd ordförande. Framställd fråga skall av juryn besvaras med ja eller nej. Ej må juryn åtskiljas innan samtliga frågor blivit besvarade.

(Utskottets förslag.)

förande. Framställd fråga skall av juryn besvaras med ja eller nej. Ej må juryn åtskiljas innan samtliga frågor blivit besvarade.

11 §.

I protokollet vid förhandlingen inför juryn må vad part anfört utöver yrkanden och invändningar samt medgivanden av yrkanden ej antecknas med mindre särskilda skäl föranleda därtill. Ej må i protokollet upptagas parts utveckling av talan i rättsligt hänseende.

Protokollet skall omedelbart avfattas i slutlig form. Utsaga av vittne, sakkunnig eller annan skall genast ur protokollet uppläsas samt den hörde tillfrågas om han har något att erinra mot avfattningen. *Godkännes avfattningen, skall den hörde genom påteckning av sitt namn vitsorda riktigheten*. Erinran som ej föranleder ändring skall antecknas i protokollet. Därefter må protokollet ej ändras.

Protokollet skall omedelbart avfattas i slutlig form. Utsaga av vittne, sakkunnig eller annan skall genast ur protokollet uppläsas samt den hörde tillfrågas om han har något att erinra mot avfattningen. Erinran som ej föranleder ändring skall antecknas i protokollet. Därefter må protokollet ej ändras.

12 §.

Vid juryns överläggning skola handlingarna i målet jämte rättens protokoll vara tillgängliga för juryn.

Juryns beslut skall grundas å vad vid förhandlingen inför juryn förekommit. Har ny förhandling ägt rum, skall beslutet grundas å vad därvid förekommit.

Juryns svar skall, skriftligen avfattat, tillställas rättens ordförande, varefter rätten avkunnar utslag senast påföljande söckendag.

13 §.

Har i mål varom i 1 § sägs enskild part *underlåtit* att efterkomma kallelse eller föreläggande som meddelats jämlikt 2 § eller att fullgöra vad enligt 4 § åligger honom, *och föranledes därigenom* eller ock genom annan *hans* försummelse uppskov i må-

13 §.

Har i mål varom i 1 § sägs enskild part *genom underlåtenhet* att efterkomma kallelse eller föreläggande som meddelats jämlikt 2 § eller att fullgöra vad enligt 4 § åligger honom eller ock genom annan försummelse *föranlett* uppskov i målet, vare

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

let, vare han pliktig att ersätta statsverket ävensom motpart den kostnad som genom försummelsen uppkommer; dock må ersättningsskyldigheten jämkas efter vad rätten finner skäligt.

han pliktig att ersätta statsverket ävensom motpart den kostnad som genom försummelsen uppkommer; dock må ersättningsskyldigheten jämkas efter vad rätten finner skäligt.

14 §.

För varje mål av beskaffenhet som i 1 § sägs skall protokollet föras särskilt och sammanföras med handlingarna i målet till en akt.

Är vad i protokollet skall antecknas upptaget i inlaga eller annan handling i målet, skall i protokollet allenast hänvisas till handlingen.

15 §.

Över alla mål som i 1 § omförmälas skall genom rättens försorg föras dagbok, utvisande tiden då varje mål inkommit samt därmed vidtagna åtgärder.

16 §.

Hava besvär anförts hos hovrätten över slutligt utslag eller beslut i mål som i 1 § omförmäles, skall akten i målet infordras från rådhusrätten. Samma lag vare, där besvären avse ett av rådhusrätten under rättegången meddelat beslut samt besvären prövas vara av beskaffenhet att icke kunna avgöras utan att andra till akten hörande handlingar än rådhusrättens protokoll äro för hovrätten tillgängliga.

Vad i rättegångsbalken stadgas om skyldighet för part att vid fullföljd av talan mot underrätts eller hovrätts utslag eller beslut ingiva underrätts protokoll i målet skall icke äga tillämpning, då talan fullföljes mot rådhusrätts eller hovrätts utslag eller beslut i mål som ovan sägs, utan så är att talan fullföljes mot ett av rådhusrätt under rättegången meddelat beslut eller mot hovrätts beslut i fråga, som genom besvär över ett av rådhusrätt under rättegången meddelat beslut dragits under hovrättens prövning.

17 §.

Juryman åtnjuter av statsmedel dagtraktamente och reseersättning enligt de grunder som gälla för landstingsmän.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1937.

Stockholm den 9 mars 1937.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter, Klefbeck, Erik Anderson, Löfgren*, Branting*, Otto Wangson*, Colleen och Verner Andersson;*

från andra kammaren: herrar *Bergquist, Lindqvist, Hedlund i Östersund, Lindmark, Ryberg, Olsson i Mellerud och Johansson i Krogstorp* samt fru *Gustafson**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.